

**ASPECTE ALE CRIZEI DE COMUNICARE ȘI RELAȚIONARE ÎN CONFLICTUL
DIN ARHIPELAGUL MALVINE / FALKLAND (1982)**

*Aspects of the Communication and Relation Crisis in the Conflict from the Malvine
Archipelago*

Lector univ. dr. Eugeniu NISTOR
Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș

Abstract: The crisis in the Malvine archipelago was a real one and stands a precrisis period of about 150 years of fight between the Argentinians and the British in 1833. The causes of the crises are real now after the filtering of events and the chronological recording, by means of treaties and press releases: the special geostrategical position of the islands, the petrol reservoir discovered in the area and the internal problematic issues of the two powers that reached conflict as a public distraction means form the real issue regarding the unemployment, inflation and lack of economic performances towards something else that seemed like patriotism, but, in fact was more like demagoguery and manipulation. The Rupture took place on March 19th, 1982, once the Argentinian flag was unfurled in the South Georgia island, by some workers sent to disaffect a whale plant and the climax of the conflict is produced on March 21st, when the British icebreaker „Endurance” is sent to the archipelago and England announces the break of the diplomatic relations with Argentina. Communication and public relations between the two powers becomes unilateral: each of them speaks for itself, for its own public and allies, while the leaders coordinate the actions from their crises cells in London and Buenos Aires. The conflict takes proportions after April 2nd, when the Argentinian military units invade the Malvine islands, occupying the capital Port Sanley. The Argentinian president helds ‘patriotic’ speeches while Margaret Thatcher, the British prime minister, sends the British war fleet in the archipelago and institutes severe control upon the information to press and public. The UNO Security Council issues the 502 resolution on April 2nd, that among others, consists in the retreat of the Argentinian troupes. Events follow one another quickly, bloody battles take place between the two troupes, before the artisans of treaties and mediators of communication between parties – USA, in the person of president Ronald Regan and secretary of state Alexander Haig – managed to establish a peace plan and reach to a real result; on the other hand, the American ‘games’ were rather ambiguous in this conflict. The UNO Security Council issues a new resolution, 505, on May, 26th, by wich the general secretary Javier Perez de Cuellar is certified the mission of peace between parties. Yet a violent military confrontation is foreshadowed between the two powers: Argentina and.

Keywords: crisis, Argentina, Great Britain, military confrontation, resolution, conflict

1. Cauzele conflictului. Acumulări treptate de tensiuni și dificultăți de comunicare între argentinieni și britanici.

Structura teoretică conform căreia se derulează o criză politico-militară de extensie regională, conform specialiștilor, este: *precriza*, când se înăspresc deciziile și intervin tot felul de divergențe între părți; *escaladarea*, când apare „ruptura” și se înregistrează manifestări naționaliste, manevre și demonstrații militare, ultimatumuri etc. și toate elementele care conduc ulterior la violență și confruntări armate, aici înregistrându-se și două subetape: *de la criză la război*, reprezentând punctul maxim al confruntării, și, apoi, *de la criză la pace*, când raporturile conflictuale între părți sunt în vizibilă descreștere, ajungându-se la aranjamente și acorduri, până la *destinderea totală*; *impactul*, când pot fi constatate consecințele și repercusiunile reale ale crizei și modificările suferite de raporturile dintre protagoniști, tot aici urmând a fi alăturate și posibilele „învățăminte”, ea fiind „un puternic catalizator al definirii, stabilirii și transformării raporturilor de forțe dintre state.”¹ Dar trebuie să precizăm că unele faze ale acestei succesiuni pot fi extrem de scurte, în timp ce altele se prelungesc mult peste așteptări, devenind chiar agonice. Am ținut să reamintim câteva dintre trăsăturile specifice acestui tip de criză, înainte de a trece la abordarea subiectului aplicativ propriu-zis.

Diferendul dintre Marea Britanie și Argentina privind insulele Malvine (Flakland), care poate fi asociat, într-o primă etapă, *precrizei*, s-a întins (până în 1982) pe un interval temporal de aproape 150 de ani. Referindu-ne la această perioadă, într-un scurt excurs geopolitic trebuie obligatoriu precizat că, în preajma izbucnirii conflictului, arhipelagul cuprindea două insule mari (Falkland de Vest și Falkland de Est) și alte 200 de insulițe, având o suprafață de 11.961 kmp, cu o populație de aproximativ 2000 de locuitori și reședința la Port-Stanley (un orașel cu circa 1000 de locuitori), și făcea parte, conform Capitolului XI al Cartei ONU, din „teritoriile neautonome ale zonei La Plata.”² Majoritatea insularilor erau pescari, ceilalți ocupându-se cu păstoritul celor 600.000 de oi din arhipelag. Apoi, mai trebuie spus că insulele au fost descoperite de englezul John Davis, în anul 1592, fiind numite *Falkland*, iar între 1766-1769, în cursul unei călătorii în jurul lumii, au fost redescoperite și rebotezate de către francezul Louis Antoine de Bougainville, care le-a consemnat sub numele de *Malouines*, după numele portului său de baștină – Saint-Malo. Spaniolii, veniți în 1770, le-au colonizat sub numele de *Malvine*. Obținându-și

¹ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 33

² Claudiu Giurcăneanu – Statele pe harta lumii, București, Editura Politică, 1983, p. 312.

independența, în 1826, argentinienii s-au instalat în insule, dar au fost alungați de englezi, în 1833, care le-au proclamat colonie britanică. Arhipelagului i-au fost atașate, între 1908-1985, și insulele Georgia de Sud și Sandwich de Sud (dar acestea, după 3 octombrie 1985, au doar o subordonare administrativă), prima fiind locuită de o echipă de englezi, reprezentând Institutul de Cercetări Antarctice („British Antarctic Survey”), cu baza la King Eduard Point.

Situat în Atlanticul de Sud, într-o poziție strategică deosebită, în dreptul Strâmtoării Magellan, la 900 km de aceasta, și la 780 de km nord-est de ruta maritimă ce ocolește Capul Horn, arhipelagul este atractiv sub dublu aspect: strategic și economic, iar pentru argentinieni prezenta un avantaj în plus – doar 720 km de suprafață acvatică despart insulele de coastele Argentinei! Atractivitatea economică a insulelor a crescut când, în urma prospectărilor, s-au găsit rezerve de petrol, estimându-se, conform experților, că s-ar putea extrage în jur de două milioane de barili pe zi, acestea nefiind exploatate tocmai datorită tensiunilor și neînțelegerilor dintre cele două puteri rivale: Argentina și Marea Britanie. În atari împrejurări, deși situate la 13.000 km de Londra, arhipelagul atrăgea ca un magnet interesele britanicilor în zonă! Analizând circumstanțele litigiului, presa vremii scria despre faptul, deloc lipsit de semnificații, că insulele au o poziție strategică deosebită în zona australă a Atlanticului, o bază de pescuit și vânat maritim, iar, în subsolul lor au fost descoperite rezerve însemnate de petrol.

Specialiștii în probleme geostrategice și geopolitice au identificat cu precizie *cauzele reale* care au dus, treptat, la acumulări de tensiuni între Londra și Buenos Aires, și chiar la o „răcire” a comunicării între cele două puteri, discursurile liderilor lor alunecând adesea în declarații politico-demagogice și revendicative: „Bogățiile potențiale ale oceanului pot explica, de asemenea, interesul subit manifestat pentru aceste țărmuri de la capătul lumii și intenția exprimată la Buenos Aires, în februarie 1982, de a afirma suveranitatea sa asupra acestor insule australe, pe care Argentina le revendică din 1833.”³ Pe acest fond, șeful statului argentinian, generalul Leopoldo Fortunato Galtieri, încearcă o politică periculoasă, activând până la exacerbare spiritului național al compatrioților săi, aceasta cu atât mai mult cu cât junta militară dezamăgise crunt populația prin eșecurile economice repetate și prin ineficiența totală a guvernării. Dar guvernul Galtieri era succesor al celui condus de charismatica Maria Estera Peron, care s-a bucurat de mare popularitate și simpatie, îndeosebi în rândul păturilor sărace,

³ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 164

aceasta fiind înlăturată brutal de la putere prin lovitura de stat de la 24 martie 1976, dată de junta militară.

Cercetătorii care au analizat în detaliu „pașii” înregistrați în diferendul din arhipelagul Malvine, au stabilit că, totuși, aici avem de-a face, cel puțin inițial, cu o *criză calculată*, dar concepută prost de grupul ofițerilor argentinieni din jurul lui Galtieri: aceștia mizând pe exaltarea „naționalismului popular” și pe o victorie rapidă în plan politic intern și internațional, scontând, adică, mai mult pe afișarea teatrală a intențiilor lor, decât pe un plan pragmatic, bine structurat și elaborat, căci „punând piciorul pe insulele Falkland, generalul Galtieri avea să distragă atenția opiniei publice argentiniene de la eșecurile economice ale guvernului său.”⁴

Pe de altă parte, pe cealalt țărm al Atlanticului, la Londra, Margaret Hilda Thatcher, lider al Partidului Conservator, era încă din 1979 primul ministru al Marii Britanii, prima femeie din din Europa care devine șef al guvernului și care, printr-o politică internă activă, prin aplicarea unor politici dure, a impus „thatcherismul”, fiind supranumită pentru aceasta „Doamna de fier”⁵ În preajma izbucnirii crizei guvernul condus de Margaret Thatcher se lupta cu problema șomajului, guvernarea fiindu-i minată de grave probleme economice și se afla în cădere liberă în sondaje, având „cea mai scăzută cotă de popularitate înregistrată vreodată. Marea Britanie se afla în adâncă recesiune economică, iar numărul șomerilor depășea trei milioane.”⁶ Dar cu toate aceste greutăți, „Doamna de fier” își afirmă tăria de caracter și voința de a nu ceda în fața juntei de la Buenos Aires, care îi subestima inteligența și puterea de decizie și „măsoară în chip mediocru riscurile la care s-a expus.”⁷

2. Criza de comunicare propriu-zisă și izbucnirea conflictului

„*Ruptura*” în conflictul mornit dintre cele două puteri se va întâmpla la 18 martie 1982, când 41 de muncitori argentinieni au debarcat pe insula Georgia de Sud pentru a demola o uzină balenieră; dar ei fac chiar mai mult decât atât: afișând la vedere însemnele statului Argentina

⁴ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 42

⁵ xxx – Dicționar enciclopedic, vol. VII, lit. T-Z, Coordonare generală: Marcel D. Popa, coordonare: Rodica Chiriacescu, Alexandru Stănculescu, Nicolae C. Nicolaescu, Anicuța Tudor București, Ed. Enciclopedică, 2009, p. 95

⁶ Brian McNair – Introducere în comunicarea politică, Iași, Ed. Polirom, 2007, p. 260.

⁷ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 42.

„acești argentinieni înalță pe 19 martie drapelul lor național în capitala insulei Leith Harbour.”⁸ Guvernul de la Londra protestează cu hotărâre, afirmând că muncitorii implicați nu ar fi dispus de autorizațiile necesare dar, cum protestele lor sunt respinse vehement de către partea argentiniană, britanicii trimit în zonă, la 21 martie, o navă militară, fiind vorba de nava „Endurance” – un mai vechi spărgător de gheață al marinei regale, având 40 de marinari la bord, dotat însă cu un singur tun.

Este faza de escaladare a conflictului, când se întrerupe dialogul dintre părți, acesta fiind înlocuit cu „măsurile” luate de o parte și „contra-măsurile” la care recurge cealaltă parte, reacțiile la „măsuri” constituind limbajul propriu-zis al părților implicate.

Așadar, drept răspuns la reacția Londrei, regimul de la Buenos Aires trimite și el un vas de aprovizionare în Georgia de Sud, apoi, la 26 martie, flotele argentinieni și uruguayene se desfășoară și fac manevre în arhipelag. Dar, încă din 24 martie „Foreign Office-ul vorbea despre o invazie.”⁹ Încercările de înțelegere între cele două părți nu s-au soldat cu rezultatele scontate și în noaptea de 1 spre 2 aprilie o importantă forță argentiniană, de circa 5000 de militari, sprijiniți de marină și aviație, au debarcat în arhipelag. Dar acesta a fost doar începutul; până la sfârșitul lunii martie, forțele argentinieni din zonă numărau în jur de 15.000 de militari. Iată cum, încă o dată, în loc să triumfe dialogul, au triumfat tendințele revanșarde!

Evenimentele se precipită și se succed cu o repeziciune uluitoare și alarmantă: guvernul britanic, convocat în ședință de urgență după invazia argentiniană, anunță oficial *ruperea relațiilor cu Argentina și solicită întrunirea Consiliului de Securitate al ONU*. Iar Margaret Thatcher declară în Camera Comunelor, la 3 aprilie, că „o forță de intervenție navală va fi trimisă la fața locului.”¹⁰ Între timp, forțele argentinieni și-au trimis la înaintare câțiva „oameni-broască”, care au pus stăpânire pe far, pe aeroport și pe uzina electrică. Guvernatorul Rex Hunt și cei 79 de membrii ai garnizoanei britanice s-au predat după ce, în urma ciocnirilor, le-au pricinuit argentinienilor trei victime: un ofițer ucis și doi soldați răniți. Același (fost) oficial britanic a citit apoi, la postul de radio local, un comunicat al noilor autorități, anunțând intrarea în vigoare a noii jurisdicții argentinieni: introducerea unei noi monezi, a noilor timbre poștale și instalarea noului guvernator, în persoana generalului argentinian care a condus operațiunea,

⁸ Ibidem, p. 165

⁹ S.(telian) Ț.(urlea) – Conflictul argentiniano-britanic, în revista „Lumea”, București, nr. 15 /8 aprilie 1982, p. 8

¹⁰ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 165.

schimbarea denumirii reședinței administrative, din Port-Stanley în Puerto Rivero, dar și transferul pe calea aerului, la Montevideo, și de acolo mai departe, la Londra, a unui număr de 86 de militari și funcționari englezi.

În declarația sa, ministrul de externe argentinian, Nicanor Costa Mendez, explică situația, în termeni îmbâcsiți de demagogie ieftină, arătând că: „nu se poate vorbi de o ocupație, ci de recuperarea unui teritoriu argentinian”; în același context președintele Leopoldo Galtieri afirmă că a ordonat operațiunea pentru „a se pune capăt tergiversărilor utilizate de Marea Britanie pentru a-și menține dominația asupra arhipelagului.”¹¹

La 3 aprilie 1982, Consiliul de Securitate al ONU, întrunit în regim de urgență, *constată* „o ruptură a păcii în regiune” și hotărăște, prin *rezoluția 502*, cu 10 voturi pentru, patru abțineri și unul împotriva (cel al statului Panama), următoarele prevederi: încetarea imediată a ostilităților, retragerea neîntârziată a forțelor argentinieniene din arhipelag și identificarea unor căi diplomatice de rezolvare a conflictului.

Concomitent cu aceasta, țările Comunității Europene reacționează diferit, astfel, în timp ce Franța aplică sancțiuni încă din 2 aprilie, sistând orice export de arme către Argentina, Italia și Spania încă sunt ezitante, dar majoritatea țărilor bătrânului continent se pronunță pentru retragerea imediată a argentinienilor din teritoriile ocupate cu forța. Se conturează deja, vizibil, alianțe și apropieri, asocierile fiind în funcție de interese, dar „Statele Unite se află, într-adevăr, într-o situație delicată: Londra este aliatul lor cel mai solid din Europa iar Buenos Aires unul dintre cei mai siguri din America de Sud. Uniunea Sovietică și Cuba, ca numeroase țări latino-americane, printre care Brazilia, Peru, Guatemala, se alătură juntei militare argentinieniene.”¹² Sancționată aspru de ONU, Argentina se adresează la 5 aprilie Organizației Statelor Americane (OSA), unde ministrul de externe, Costa Mendez, a expus, într-un amplu discurs, opțiunea țării sale; totodată el a prezentat situația și participanților Tratatului Interamerican de la Rio de Janeiro (TIAR, încheiat în septembrie 1947), reamintindu-le de prevederile legate de asistența militară reciprocă în cazul unei agresiuni externe suferite de unul dintre statele membre; însă, după cum consemnau agențiile de presă, „participanții s-au arătat foarte reticenți, preferând soluționările pe căi diplomatice.”¹³

¹¹ S.(telian) Ț.(urlea) – Conflictul argentiniano-britanic, în revista „Lumea”, București, nr. 15 /8 aprilie 1982, p. 8

¹² Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 165

¹³ S.(telian) Ț.(urlea) – Art. cit., în revista „Lumea”, București, nr. 15 /8 aprilie 1982, p. 9

O problemă legată de reorganizarea guvernului și întărirea lui a precedat măsurile de forță ale Marii Britanii; astfel, în urma criticilor din Camera Comunelor, referitoare la încetineala de reacție a „Foreign Office-ului”, și-a prezentat demisia lordul Carrington, ministru de externe (favorabil unei rezolvări pașnice a conflictului), de asemenea, au fost demisiți Humphrey Atkins (adjunctul lui Carrington) și Richard Luce, ministru de stat. Dacă în cazul acestora demisiile le-au fost acceptate fără întârziere, în schimb, „Doamna de fier” a respins demisia lui John Nott, ministrul apărării.

Celula de criză constituită de cel mai proeminent prim-ministru al Marii Britanii, de după Winston Churchill, la reședința sa oficială din Downing Street 10, și-a dovedit curând eficiența: în ziua de 5 aprilie 1982, odată cu întrunirea membrilor OSA, flota britanică de război, condusă de contraamiralul Sandy Woodward, pornește de la Portsmouth cu o destinație precisă – Atlanticul de Sud, având „misiunea de a recuceri insulele Falkland de la argentinieni.”¹⁴ Totuși, înainte de orice „Doamna de fier” se asigură de sprijinul lui Ronald Reagan, președintele SUA, care îi promite „asistență tehnică” și abia apoi mobilizează forța de intervenție – o flotă impresionantă constituită din peste 30 de nave, între care două portavioane, două crucișătoare, trei distrugătoare, cinci fregate lansatoare de rachete, patru petroliere și două nave de aprovizionare; de asemenea, au fost rechiziționate două pacheboturi cu care se transportau militari. Concomitent cu expediția militară, guvernul „thatcherist” mai ia și alte măsuri constrângătoare pentru inamic: bunurile argentinieni din Albion sunt „înghețate”; în replică, și Argentina suspendă plățile către Marea Britanie.

Declarațiile dure, cu iz belicos, continuă – semn că între părțile aflate în conflict comunicarea este blocată, fiecare dintre ele comunicând și transmițând mesaje doar pentru publicurile lor interne și în cercul taberei aparținătoare – *toate indiciile prefigurând o confruntare militară!* Această idee este întărită și devine credibilă mai ales după declarația din 7 aprilie, făcută în fața Camerei Comunelor, de către ministrul britanic al apărării John Nott, care „avea să proclameze o regiune de 200 mile în jurul arhipelagului Malvinelor drept *zonă de război*, menționând că, începând de la 12 aprilie ora 3GMT – momentul fixat pentru sosirea flotei britanice –, orice navă argentiniană aflată în acest perimetru *va fi tratată ca ostilă și va fi susceptibilă de un atac al forțelor britanice.*”¹⁵ Nici partea argentiniană nu rămâne mai prejos,

¹⁴ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 166.

¹⁵ Crăciun Ionescu – Șapte zile, în revista „Lumea”, București, nr. 16 /15 aprilie 1982, p. 7

președintele Galtieri declarând că „Argentina va face uz de arme, dacă Marea Britanie stabilește blocada asupra arhipelagului.”¹⁶

După aceste dispute verbale, urmate de „măsuri” și „contra-măsuri”, liderii mondiali au sesizat, într-un târziu, pericolul situației și au început o serie de demersuri spre a împiedica degenerarea în război a diferendului; între acestea menționăm frecventele vizite de lucru ale secretarului de stat american, Alexander Haig, atât la Londra cât și la Buenos Aires, apoi disponibilitatea declarată pentru mediere a secretarului general al ONU, Javier Perez de Cuellar, și decizia fermă a țărilor din Piața comună de a nu mai furniza arme Argentinei. Toate acestea arată, așa cum constată și unii comentatori avizați ai conflictului, că „suntem în prezența unei *crize atipice*, la marginea confruntării Est-Vest. Fiecare dintre părți dorește să o păstreze stric bilaterală. Criza constrânge însă ansamblul comunității internaționale de a lua poziție în favoarea uneia sau alteia dintre părți.”¹⁷

Criticând preferința „Doamnei de fier” pentru utilizarea forței în rezolvarea conflictului, când exista încă posibilitatea soluționării lui prin tratative, politologii și istoricii de mai târziu recunosc însă că, „totuși, agresiunea argentiniană împotriva unei părți din teritoriul britanic de peste mări i-a dat guvernului Thatcher ocazia să se angajeze într-o expediție militară postcolonială târzie și să își demonstreze patriotismul (...) în acest sens, conflictul a devenit în sine un act de comunicare politică, încărcat de rezonanța și de ecourile simbolice ale trecutului imperial al Marii Britanii.”¹⁸

Prost concepută de juntă și apropiată de Galtieri, operațiunea în sine de invazie în arhipelag ia proporțiile unui uriaș scandal internațional; însă și dincoace de Atlantic a existat un calcul, e-adevărat unul cam perfid și cam cinic, astfel încât, la un moment dat, „criza, cu toate că a fost girată de Londra cu precizie și rigoare, degenerază în conflict armat.”¹⁹ Pe de altă parte, strategii juntei argentinienne sunt de-a dreptul naivi și ridicoli: ei nu cred, până în ultima clipă, că britanicii se vor bate pentru „o pietricică” aflată la 13.000 de km de metropolă și fac o greșală fatală ignorând caracterul ferm al lui Margaret Thatcher!

Toate reacțiile și contra-reacțiile, toate „măsurile” și „contra-măsurile” celor două părți, arată că, în următoarea fază, Ares își va slobozi câinii războiului în arhipelag.

¹⁶ Crăciun Ionescu – Art. cit.

¹⁷ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 165

¹⁸ Brian McNair – Introducere în comunicarea politică, Iași, Ed. Polirom, 2007, p. 260.

¹⁹ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 166.

3. Manipulare informațională și confruntări militare violente

Cercetări ulterioare, raportându-se la diferendul și complexitatea situației din Malvine, au arătat că opțiunea militară nu era singura posibilitate de „îmblânzire” a conflictului pentru Marea Britanie, aceasta putea să recurgă, tot atât de bine, la unele sancțiuni economice și comerciale și să acționeze mai abil și mai puternic pe căile diplomației, așa cum de altfel s-a procedat în atâtea alte situații similare, pretutindeni în lume, în a doua jumătate a secolului XX.

Odată cu mobilizările de forțe armate și expedierea lor în arhipelag, se intră *într-o nouă fază a conflictului*, evident mai periculoasă, atât pentru trupele angajate, cât și pentru populația civilă din insule. Pe de altă parte, mai intervine un element caracteristic acestui tip de conflict: *eforturile părților de a exercita un control informațional*, întrucât „lupta pentru câștigarea opiniei publice din interiorul și din afara țării nu era cu nimic mai puțin importantă decât succesul militar.”²⁰

Intrat în faza de război, conflictul nu suscită, deci, doar interesul jurnaliștilor, ci și cel al opiniei publice interne (din Anglia, Argentina, Malvine) și internaționale, el devenind, la un moment dat, „în egală măsură, un război al managementului informațional și de opinie și unul al încheștării armate.”²¹ Dar specialiștii remarcă însă că, spre deosebire de alte conflicte sângeroase (fiind vehiculat aici exemplul războiului din Vietnam), guvernul „thatcherist” a reușit să țină sub control informațiile despre război, astfel încât „expunerea mediatică a fost una dintre cele mai restricționate dintre toate cazurile conflictuale grave de după cel de-al doilea război mondial.”²² *Celula de criză* de la Downing Street 10 a impus, mai întâi, o prezentare cât mai favorabilă cu putință a intervenției militare britanice din insule, apoi, în al doilea rând, spre a nu-i schimba publicului curios imaginea indusă prin operațiuni propagandistice (efectuate profesionist), a răspuns elanului jurnaliștilor cu măsuri de intimidare, de dezinformare și chiar de cenzură. Toate acestea nu se justificau în ochii populației, fiind urmările unei concepții strategice exagerate, prin prisma căroră „politica de informare adoptată de guvern a fost aceea de a trata întreaga situație ca pe o problemă de supraviețuire națională și, în consecință, de a manipula și constrânge expunerea sa mediatică.”²³ Ar mai intra aici, în discuție, și faptul că zona de conflict indică desfășurarea unui război limitat și, prin urmare, relativ ușor de controlat sub aspect informațional: teatrul de

²⁰ Brian McNair – Op. cit., p. 260.

²¹ Ibidem

²² Ibidem, p. 261

²³ Ibidem

operațiuni se afla la 720 km de țărmurile Argentinei și la 13.000 km de coastele Angliei; așadar, „izolarea geografică a insulelor constituia un obstacol evident pentru organizațiile mediatice.”²⁴ Deși s-ar fi putut recurge la folosirea tehnologiei electronice de culegere a informațiilor, însă aceasta necesita, apoi, pentru transmitere, utilizarea sateliților de comunicare, or „accesul la aceștia nu era ușor de obținut în Insulele Falkland.”²⁵

În timp ce în Marea Britanie toate hotărârile importante se luau în cabinetul primului-ministru, fiind păzite cu strășnicie de ochii presei și a publicului curios, în mod calculat și „la rece”, de cealaltă parte a Atlanticului, președintele Galtieri își continua politica populistă, de mascaradă ieftină și de întetire a înflăcăării patriotarde pentru o cauză cel puțin discutabilă, lansând continuu mesaje către națiune în care afirmă că: „Toate problemele și toate diferențele de vederi față de realitatea cotidiană își pierd importanța și doar națiunea contează, căci suveranitatea ei este în joc.”²⁶ Sub imperiul acestui gen de mesaje propagandistice, peste 150.000 de persoane, reunite în Plaza de Mayo din Buenos Aires, s-au declarat solidare cu hotărârile guvernului; așadar, manipularea în masă a populației i-a reușit șefului juntei militare! În Argentina totul se scâldea într-un soi de politicianism „cald” și demagogic. Și pentru ca impresia de lider charismatic să fie completă, președintele Leopoldo Galtieri a vizitat teatrul de operațiuni militare din arhipelag, dar nu oricum, ci „însoțit de care de reportaj care au transmis minute în șir, apoi s-a deplasat la mai multe garnizoane din sudul țării.”²⁷ Odată cu această vizită de paradă, capitala arhipelagului a înregistrat cea de-a cincea schimbare a numelui în decurs de o săptămână: din Port Stanley (denumirea britanică), în Puerto Rivero (imediat după invazia argentiniană), apoi în Puerto de la insla de Soledad, Puerto de las Islas Malvinas și, în sfârșit, după vizita de pomină, Puerto Argentino. Pe de altă parte, în timp ce sporește numărul trupelor din insule, vorbindu-se de 5000 și chiar de 10000 de soldați (după unele surse), liderul argentinian își continuă aplicarea procedeelor subtile de manipulare a mass mediei și a opiniei publice, așa cum o dovedește presa vremii: „un număr de 15 personalități locale (din arhipelag – n.a.) au adresat o scrisoare Foreign office-ului, în care se spune că locuitorii ar accepta suveranitatea argentiniană, în schimbul retragerii trupelor.”²⁸

²⁴ Ibidem

²⁵ Ibidem

²⁶ Stelian Țurlea – Discuțiile continuă, în revista „Lumea”, București, nr. 16 / 15 aprilie 1982, p. 8

²⁷ Stelian Țurlea – O nouă fază, în revista „Lumea”, București, nr. 18 / 29 aprilie 1982, p. 10

²⁸ Stelian Țurlea – Discuțiile continuă, în revista „Lumea”, București, nr. 16 / 15 aprilie 1982, p. 8

Acest tip de reacție și răspuns este *specific fazei de escaladare a conflictului*, profesorul Jean Louis Dufour chiar constatând, legat de aspectele în discuție, că „aceste comportamente observabile la un stat **A**, induc adversarului său **B** atitudini similare, chiar mai violente și mai hotărâte.”²⁹ Constatăm, apoi, că aprecierile profesorului Dufour sunt confirmate de cursul evenimentelor: după declanșarea de către Marea Britanie, la 12 aprilie 1982, a unei zone de interdicție marine, pe o rază de 200 de mile în jurul arhipelagului, urmează replica argentiniană, „prin crearea unei zone de acțiuni militare de 200 de mile marine în jurul insulelor și în lagul țărmurilor argentinienne. În interiorul acesteia, forțele armate vor putea duce orice acțiune de apărare în cazul atingerii suveranității naționale.”³⁰ Așezarea Comodoro Rivadavia, de pe continent, a devenit un mare și tumultos centru militar, cu o activitate extrem de dinamică, unde erau depozitate armament și muniții și se concentrau trupele pregătite pentru intervenție. Dar același lucru se întâmpla în toate cazărmile argentinienne, unde „s-a remarcat o activitate febrilă, au fost chemați sub arme contingentul din 1962 și numeroși rezerviști.”³¹ De reținut, sub acest aspect, declarația patriotardă a ministrului argentinian de externe, Nicanor Costa Mendez: „Vom fi gata să ne apărăm!”³²

Cu cât flota britanică se apropia mai mult de arhipelag, cu atât pericolul unei confruntări armate creștea. În atari împrejurări se înregistrează o sumedenie de atitudini și reacții diplomatice la nivel mondial, toate vizând evitarea unei confruntări militare. Cum am mai amintit, țările membre ale Pieței comune sunt alături de marea Britanie, cerând imperativ respectarea prevederilor rezoluției 502 a Consiliului de Securitate al ONU; de asemenea, și Canada își exprimă deschis aceeași atitudine; aceasta, în timp ce țările din America Latină declară că sunt solidare cu aspirațiile argentinienne și „se pronunță pentru înlăturarea oricărui vestigiu al colonialismului, făcând, însă, apel la nerecurgerea la forță.”³³ Din noianul de propuneri și intervenții diplomatice pentru evitarea confruntării militare ar mai trebui amintite cele ale Columbiei, Ecuadorului și a statului Costa Rica, care au cerut ca „O.S.A. să-și ofere bunele oficii pentru găsirea unei soluții.”³⁴ Apoi, Papa Ioan Paul al II-lea a lansat un mesaj de pace și înțelegere, iar președintele Peruului și-a oferit colaborarea pentru medierea celor două părți și a

²⁹ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 29

³⁰ Stelian Țurlea – Art. cit., în revista „Lumea”, București, nr. 16 / 15 aprilie 1982, p. 8

³¹ Ibidem

³² Ibidem

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem

cerut „o pace imediată de 72 de ore.”³⁵; dar și Gerry Colins, ministrul de externe al Irlandei, „a lansat ideea unei forțe de pace a ONU, care ar putea evita confruntarea dintre cele două părți”³⁶, o propunere similară acesteia fiind făcută de către deputatul conservator britanic Winston Churchill, nepotul faimosului prim-ministru! După cum, între soluțiile și ipotezele serioase avansate, s-a mai înregistrat cel puțin una interesantă: „o formulă de tip Hong-Kong, adică administrarea arhipelagului de către Marea Britanie, pentru o perioadă de timp; sau un *duodominionum* argentiniano-britanic.”³⁷ Dar, în această fază, nici misiunea de mediator a secretarului de stat american, Alexander Haig, nu a fost încununată cu vreun succes palpabil, „întrevederile sale, însumând ore și ore de discuții cu oficialitățile argentinienne, nu au putut depăși, ca notă optimistă, afirmații de genul *negocierile continuă*.”³⁸ Deși chiar și președintele SUA a avut numeroase convorbiri telefonice cu președintele Argentinei și cu primul ministru britanic, manifestându-și dorința pentru o soluționare pașnică a diferendului, „negocierile băteau pasul pe loc, iar flota britanică, în schimb, înainta.”³⁹

Între timp, pregătirile de război ale ambelor părți continuau cu febrilitate; „Armada” britanică trecuse de Ecuator, „dar anumite știri lăsau să se înțeleagă faptul că ritmul de înaintare fusese intenționat încetinit, pentru a acorda timp pentru negocieri.”⁴⁰ În aceste condiții, deși sub presiune diplomatică și militară, Argentina ignoră propunerea de reîntoarcere a Malvinelor la *statu quo*-ul anterior, după cum refuză și o administrare tripartită a arhipelagului – adică: Argentina, Marea Britanie și SUA –, președintele Galtieri declarând, în numele țării sale, într-o scrisoare adresată Consiliului de Securitate al ONU: „Putem negocia totul, în afară de suveranitate!”⁴¹ De altminteri, în aceeași perioadă, ziarul „La Razon” din Buenos Aires, apropiat al politicii dusă de junta militară, publica într-un articol, „poziția în cinci puncte a Argentinei: suveranitatea deplină asupra arhipelagului; prezența unui guvernator argentinian și a drapelului argentinian în Malvine; aceleași drepturi și îndatoriri pentru locuitorii din insule cu acelea ale argentinienilor; retragerea flotei britanice, urmată de retragerea forțelor argentinienne.”⁴² Ca

³⁵ Ibidem

³⁶ Ibidem

³⁷ Ibidem

³⁸ George Serafim – Șapte zile, în revista „Lumea”, București, nr. 17 / 22 aprilie 1982, p. 10

³⁹ Ibidem

⁴⁰ Stelian Țurlea – Eforturi diplomatice într-o situație confuză, în revista „Lumea”, București, nr. 17 / 22 aprilie 1982, p. 11

⁴¹ Ibidem

⁴² Ibidem

expresie a unui act de bunăvoință, ziarul mai informează că Argentina „ar accepta, pentru un timp, o administrație împărțită cu ONU și OSA.”⁴³

Supusă blocadei economice de către Anglia și țările Pieței comune, prin instituirea unui embargo pe produsele sale, Argentina adresează o scrisoare de protest Consiliului de Securitate al ONU, dar acuzațiile aduse Marii Britanii sunt respinse de Margaret Thatcher care, într-un discurs în fața Camerei Comunelor, își reafirmă cu fermitate deciziile luate: „Dacă zona de interdicție este ignorată, considerăm aceasta ca dovada cea mai clară că a fost abandonată căutarea unei soluții.”⁴⁴

Liderii celor două puteri duc o luptă îndârjită nu atât pe front, ci cu publicurile lor interne și, apoi, cu opinia publică internațională, pe care se simt obligați să le persuadeze, cunoscând că „opinia publică, manipulată sau reacționând în mod spontan la evenimente, joacă un rol singular, și anume, se manifestă, pe rând, favorabilă sau ostilă domolirii.”⁴⁵

O nouă rundă de discuții și negocieri a fost demarată la Buenos Aires, la 19 aprilie 1982, părțile implicate în conflict fiind mediate de către însuși secretarul de stat american Alexander Haig. Partea argentiniană s-a dovedit de această dată mult mai flexibilă, dacă luăm în considerare declarația, făcută cu acest prilej, de către ministrul de externe Costa Mendez: „Dacă britanii vor un port de escală pentru vasele lor – îl vor avea; dacă vor acces la continentul Antarctica – îl vor avea; dacă vor o participare la exploatarea resurselor (din Malvine) – o vor avea, de asemenea.”⁴⁶ Comentând conținutul unei convorbiri telefonice dintre secretarul de stat Alexander Haig și președintele Ronald Reagan, presa americană aprecia că, în cadrul negocierilor, Argentina este „ceva mai suplă decât Marea Britanie.”⁴⁷ Tot presa americană este cea care a dezvoltat alcătuirea, după mai multe runde de negocieri, a unui *plan american de pace*, cuprinzând, în cinci puncte, următoarele prevederi: „forțele militare argentinieni ar fi trebuit să se retragă, la fel și flota britanică, în arhipelagul Malvine (Falkland) urmând să fie instalată o forță de pace internațională (alături de Argentina, Marea Britanie, Statele Unite, să participe două state din America Latină, două din Europa occidentală și unul din Asia); la sfârșitul anului în curs, să înceapă negocieri între cele două părți, referitoare la statutul insulelor; perioada interimară să

⁴³ Ibidem

⁴⁴ Ibidem, p. 12

⁴⁵ Jean-Louis Dufour – Op. cit., p. 29

⁴⁶ Stelian Țurlea – Eforturi diplomatice într-o situație confuză, în revista „Lumea”, București, nr. 17 / 22 aprilie 1982, p. 11

⁴⁷ Ibidem, p. 12

dureze maximum cinci ani; către sfârșitul perioadei interimare, locuitorii insulelor să fie consultați în cadrul unui referendum; Argentina să-și mențină legăturile comerciale cu insulele disputate.”⁴⁸ Argentina făcea eforturi disperate, în cadrul tratativelor, pentru a susține trei puncte din poziția sa, considerate esențiale, și anume: „suveranitatea asupra arhipelagului, guvernator și drapel argentinian.”⁴⁹

Începând cu 25 aprilie 1982, disputa asupra insulelor a intrat într-o nouă etapă, odată cu debarcarea forțelor combatante britanice în Georgia de Sud, situată la 1500 de km, la est de Malvine, și cu cele câteva ore de lupte și schimburi intense de focuri cu trupele argentinieni baricadate aici. A urmat imediat declarația oficială a Argentinei, în care se arăta că britanicii au violat rezoluția 502 a Consiliului de Securitate al ONU, care prevedea, între altele, și nerecurgerea la forță a părților implicate în conflict. Cercetările ulterioare au arătat că, în fapt, pe insulă a debarcat doar un comando britanic de doisprezece militari, care au avut de înfruntat focul a circa o sută de soldați argentinieni, nefiind prea limpede dacă au fost pierderi de vieți omenești și cât de mari au fost acestea, deoarece ambele tabere țineau ascunse cu strășnicie datele reale, recurgând la manipularea opiniei publice. De altminteri, acum se știe că numai după presiuni și intervenții venite din partea organizațiilor mediatice, Margaret Thatcher a admis, într-un târziu și numai de teama publicității negative, ca 28 de jurnaliști (dar numai britanici, nici unul străin!) să însoțească corpul expediționar în arhipelag; dar și asupra acestora s-a exercitat un control informațional sever după ce a izbucnit conflictul, când „reportajele au început să fie cenzurate pe motive de gust și de ton (interzicându-se redarea limbajului injurios, bunăoară...) Notoriu a rămas faptul că imaginile pentru televiziune, după ce erau filmate, nu puteau fi difuzate timp de câteva săptămâni, pe motiv că nu existau instalații de transmisie prin satelit.”⁵⁰ Dar presa engleză, privind prin „gaura cheii”, a aflat și a consemnat chiar și despre misiunea comandoului britanic, trimis în insula Georgia de Sud special pentru a pregăti debarcarea – aceasta în ciuda secretomaniei guvernului „thatcherist”, care „refuza orice comentariu, ordonând un camuflaj al știrilor”, și cu toate scuzele jenante ale purtătorilor de cuvânt care susțineau cum

⁴⁸ Ibidem

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ Brian McNair – Op. cit., p. 264.

că, pentru reușita operațiunilor strategice prestabilite, „în acest punct al conflictului este nevoie de tăcere.”⁵¹

Între timp conflictul se adâncea tot mai mult, înregistrându-se victime în ambele tabere. Comandoul britanic a avut rolul precis de a pregăti debarcarea grosului trupelor în Georgia de Sud, vizând o operațiune strategică în cadrul căreia obiectivele urmărite erau: utilizarea rezervoarelor unde, inițial, se păstra untura de balenă, pentru depozitarea combustibilului lichid, folosirea insulei ca rezervă de apă potabilă pentru flotă, precum și antrenarea unei duzini de buldozere și echipamente de muncă specifice pentru construirea în regim de urgență a unei piste pentru aviația britanică. Concomitent cu „botezul focului”, contraamiralul Sandy Woodward a avertizat că a luat măsuri privind extinderea „zonei de interdicție” și asupra spațiului aerian. Silit de împrejurări, ministrul de externe al Marii Britanii, John Nott, anunța sec: „Forțele necesare au debarcat cu elicopterele. În timpul primei faze a acestei operațiuni, elicopterele noastre au avariat un submarin argentinian.”⁵² În urma confruntărilor au fost victime omenești în ambele tabere, „dar Londra a negat.”⁵³

Reacțiile la aceste evenimente dramatice au fost diverse: în timp ce țările din Piața comună și Parlamentul vest-european și-au reafirmat solidaritatea cu Marea Britanie, de pe poziții neutre, Mexicul, Canada, Italia, Franța și Danemarca le-au cerut părților să se abțină de la confruntarea armată, iar, la celălalt pol, în Peru și Brazilia, câteva mii de persoane s-au oferit să lupte voluntari pentru cauza argentiniană. Apoi, președintele Peruului a revenit cu propunerea sa pentru o pace de 72 de ore; tot atunci țările participante la reuniunea OSA criticând vehement intervenția britanică în insule și solicitând recurgerea la prevederile asis-tenței reciproce din cadrul TIAR, solicitare cu care Alexander Haig, secretarul de stat american pentru relațiile externe, nu s-a declarat de acord, motivând că „nu ar fi nici potrivit, nici eficient.”⁵⁴

Glasul rațiunii, logica și concesiile au dispărut când tunurile crucișătoarelor au început să tragă și avioanele cu decolare verticală să-și arunce puhoiul devastator de bombe peste zonele strategice ale arhipelagului. Torpilarea de către britanici a unei nave de luptă argentinienne cu 1042 de marinari la bord, a însemnat peste 600 de morți, ceea ce, constata cineva cu tristețe

⁵¹ Stelian Țurlea – Evoluții în conflictul argentiniano-britanic, în revista „Lumea”, București, nr. 19 / 6 mai 1982, p.8

⁵² Stelian Țurlea – O nouă fază, în revista „Lumea”, București, nr. 18 / 29 aprilie 1982, p. 11

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Ibidem

„echivala cu aproape jumătate din populația insulelor disputate.”⁵⁵ Jurnaliști, realizatori de emisiuni la radio și televiziune, analiști și comentatori politici, au sesizat rapid schimbarea intervenită în evoluția conflictului de până atunci: în mai puțin de o lună de la declanșarea acestuia trecându-se de la declarațiile de operetă, de propagandă ieftină, manipulare și cenzură informațională, la lupte sângeroase și adevărate drame umane. Iată cum descria situația, atunci, un comentator avizat de politică externă: „Salvele verbale, avertismentele dure, comunicatele și contra-comunicatele, succesiunea de situații incredibile pe marginea disputei pentru minus-culele insulite bântuite de vânturi înghețate, dar plasate într-un punct interesant pentru strategii obsedați de sfere de influență, negocierea care seamănă cu un dialog absurd, al surzilor, au fost urmate de declanșarea luptelor. Unii credeau ca ar fi doar un război al nervilor, cel mult o partidă de șah politic, în care pionii sunt reprezentați de nave și avioane. Alții ironizau afacerea, considerând-o un episod de operetă într-un moment în care planeta are prea multe griji serioase, dileme autentice. Opereta cu ritmuri focoase sud-americane, opereta cu uniforme de carnaval, a existat doar în imaginația comentatorilor. Ceea ce se întâmplă în Malvine sau Falkland (pentru că protagoniștii disputei au botezat în mod diferit insulele) aparține dramei cu personaje reale. Sunt puse în joc vieți omenești, de tineri obligați să moară pentru un petic de pământ asaltat de valurile oceanului, o insuliță intrată într-un calcul politic, militar și (eventual, în perspectivă) economic. Interese politice importante s-au aflat, datorită subestimării mizei, în capcana evenimentelor. Exercițiile de retorică nu mai erau suficiente pentru a salva aparențele.”⁵⁶

Războiul din sudul înghețat a fost perceput, inițial, ca un incident periferic, oscilând între manifestările emfaticе, fals patriotice și emoționale, ale argentinienilor și orgoliul rigid și impenetrabil al britanicilor, spre a degenera, apoi, în scurt timp, în ciocniri violente și lupte sângeroase, soldate cu distrugerі de bunuri materiale și tehnică militară și, ceea ce este mai dramatic, cu numeroase victime omenești!

Bibliografie :

Dufour, Jean-Louis – *Crizele internaționale. De la Beijing (1900) la Kosovo (1999)*, traducere, prefață și note: Șerban Dragomirescu, București, Editura Corint, 2002.

⁵⁵ M. Ramură – Șapte zile, în revista „Lumea”, București, nr. 19 / 6 mai 1982, p. 8

⁵⁶ M. Ramură – Art. cit., în revista „Lumea”, București, nr. 19 / 6 mai 1982, p. 8

- Giurcăneanu, Claudiu – *Statele pe harta lumii*, București, Editura Politică, 1983.
- Leinemann, Ralf, Baikalțeva, Elena – *Eficiența în relațiile publice*, traducere de Andreea Dumitru, prefață de Remus Pricopie, București, Editura Comunicare.ro, 2004.
- McNair, Brian – *Introducere în comunicarea politică*, traducere de Claudiu Vereș, Iași, Editura Polirom, 2007.
- Polmowski, Jean – *Dicționar Oxford de istorie universală, vol. I, De la 1900 până azi (literele A-J)*, traducere de Simona Ceașu, București, Editura All Educațional, 2005.
- Popa, Marcel D., Matei, Horia C. – *Mica enciclopedie de istorie universală. Statele lumii contemporane și conducătorii lor*, ediția a IV-a, revăzută și actualizată, București, Editura Enciclopedică, 2002.
- x x x – *Dicționar enciclopedic*, vol. VII, lit. T-Z, coordonare generală: Marcel D. Popa, coordonare: Rodica Chiriacescu, Alexandru Stănciulescu, Nicolae C. Nicolaescu, Anicuța Tudor, București, Editura Enciclopedică, 2009.
- Ț.(urlea), S.(telian) – *Conflictul argentiniano-britanic*, în revista „Lumea”, București, nr. 15/8 aprilie 1982, p. 8-9
- Ionescu, Crăciun – *Șapte zile*, în revista „Lumea”, București, nr. 16/15 aprilie 1982, p. 7
- O., E. – *Șapte zile*, în revista „Lumea”, București, nr. 22/27 mai 1982, p. 7
- Ramură, M. – *Șapte zile*, în revista „Lumea”, București, nr. 19/6 mai 1982, p. 8
- Serafim, George – *Șapte zile*, în revista „Lumea”, București, nr. 17/22 aprilie 1982, p. 10
- Țurlea, Stelian – *Discuțiile continuă*, în revista „Lumea”, București, nr. 16/15 aprilie 1982, p. 8-10
- Țurlea, Stelian – *Eforturi diplomatice într-o situație confuză*, în revista „Lumea”, București, nr. 17/22 aprilie 1982, p. 11
- Țurlea, Stelian – *O nouă fază*, în revista „Lumea”, București, nr. 18/29 aprilie 1982, p.10-11
- Țurlea, Stelian – *Evoluții în conflictul argentiniano-britanic*, în revista „Lumea”, București, nr. 19/6 mai 1982, p. 8-9